

प्रधानमंत्री किसान सन्मान निधी योजना व नमो शेतकरी महासन्मान निधी योजना या योजनांच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी आवश्यक असलेल्या ४११ मनुष्यबळाच्या सेवा बाह्ययंत्रणेद्वारे उपलब्ध करून घेण्यास मान्यता देणेबाबत..

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक.किसनि-२०२३/प्र.क्र.१२८/११-ओ,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय विस्तार, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक: १३ डिसेंबर, २०२४

वाचा :-

- १) वित्त विभाग, शासन निर्णय क्र. पदनि-२०२२/प्र.क्र.१५/आ.पु.क., दि. २७.४.२०२२
- २) शासन निर्णय क्र.किसयो-२०२३/प्र.क्र.४२/११-ओ, दि.१५.०६.२०२३
- ३) संचालक (वि.प्र.), कृषि आयुक्तालय, पुणे यांचे पत्र क्र.कृ.गणना/पी.एम.किसान/ कं.कर्म. मनुष्यबळ नस्ती/३५७०४/२०२३, दि.०७.११.२०२३
- ४) मा. मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली पार पडलेल्या अ.मु.स. (सेवा) व प्रधान सचिव (व्यय) यांच्या उपसमितीच्या दि.१०.१०.२०२४ रोजीच्या बैठकीचे इतिवृत्त

प्रस्तावना :-

प्रधानमंत्री किसान सन्मान निधी योजना ही केंद्र पुरस्कृत योजना असून, केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनानुसार राज्यामध्ये दि.०१.०२.२०१९ पासून राबविण्यात येत आहे. सदर योजने अंतर्गत पात्र शेतकरी कुटुंबाना रु.२०००/- प्रती हप्ता या प्रमाणे तीन समान हप्त्यात रु.६०००/- प्रति वर्षी लाभ देण्यात येतो. प्रधानमंत्री किसान सन्मान निधी योजने अंतर्गत देण्यात येणा-या प्रति वर्ष, प्रति शेतकरी रु.६०००/- या अनुदानामध्ये राज्य शासनाची आणखी रु.६०००/- इतक्या निधीची भर घालणारी “नमो शेतकरी महासन्मान निधी” ही योजना राबविण्यासाठी संदर्भ क्र.(२) येथील शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात आली आहे. तसेच, पी.एम.किसान योजनेची सुरळीतपणे अंमलबजावणी होण्यासाठी प्रस्तुत योजनेच्या कार्यपद्धतीमध्ये सुधारणा करण्यास्तव संदर्भ क्र.(२) येथील शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात आली आहे.

प्रधानमंत्री किसान सन्मान निधी योजनेअंतर्गत उत्तरप्रदेश या राज्यानंतर नोंदणीकृत लाभार्थ्यांची सर्वाधिक संख्या असलेले महाराष्ट्र राज्य हे देशात दुसऱ्या क्रमांकावर आहे. त्यामुळे केंद्र शासनास प्रधानमंत्री किसान सन्मान निधी योजनेची महाराष्ट्र राज्यात प्रभावी अंमलबजावणी होणे अभिप्रेत आहे.

प्रधानमंत्री किसान सन्मान निधी योजनेच्या अंमलबजावणीबाबत केंद्र शासनाकडून वेळोवेळी आढावा घेतला जातो. तथापि, किमान मनुष्यबळाच्या अभावी योजना अंमलबजावणीमध्ये विपरीत परिणाम झाल्याने, स्वयंनोंदणीकृत लाभार्थीना मान्यता प्रदान करणे, पोर्टलवरील विविध दुरुस्त्या अभावी लाभापासून वंचित लाभार्थी

ई-केवायसी प्रमाणिकरण, बँक खाती आधार संलग्न करणे व भूमि अभिलेख नोंदी अद्यावत करणे, लाभार्थ्याची भौतिक तपासणी करणे, चुकीने अपात्र केलेल्या लाभार्थ्याना पात्र करणे, मयत लाभार्थ्याची पोर्टलवर नोंद घेणे, मयत लाभार्थ्याच्या वारसाची नव्याने नोंदणी करणे, स्वयंनोंदणीकृत लाभार्थ्याना तपासणीअंती मान्यता प्रदान करणे/नाकारणे याबाबी प्रलंबित असल्याने, केंद्र शासनाकडून वेळोवेळी नाराजी व्यक्त केली आहे. सदर दोन्ही योजनांच्या कामाची व्याप्ती व प्राथमिकता पाहता, तसेच, क्षेत्रिय स्तरावर मोठ्या प्रमाणावर रिक्त असलेले पदे विचारात घेता, योजनेच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी राज्य, जिल्हा व तालुका स्तरावर आवश्यक असलेल्या ४११ मनुष्यबळाच्या सेवा बाह्यंत्रणद्वारे उपलब्ध करून घेण्याच्या प्रस्तावास मान्यता देण्याची विनंती संदर्भ क्र.(३) च्या पत्रान्वये संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांनी केली होती.

सदर विनंतीस अनुसरुन सादर करण्यात आलेल्या प्रस्तावास, मा. मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली अपर मुख्य सचिव (सेवा), सामान्य प्रशासन विभाग व प्रधान सचिव (व्यय), वित्त विभाग यांच्या उपसमितीच्या दि.१०.१०.२०२४ रोजी पार पडलेल्या बैठकीत मान्यता प्राप्त झाली आहे. त्यानुसार प्रधानमंत्री किसान सन्मान निधी योजना व नमो शेतकरी महासन्मान निधी योजना या योजनांच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी राज्य, जिल्हा व तालुका स्तरावर आवश्यक असलेल्या ४११ मनुष्यबळाच्या सेवा, बाह्यंत्रणद्वारे घेण्यास मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

प्रधानमंत्री किसान सन्मान निधी योजना व नमो शेतकरी महासन्मान निधी योजना या योजनांच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी राज्य, जिल्हा व तालुका स्तरावर आवश्यक असलेल्या खालीलप्रमाणे ४११ मनुष्यबळाच्या सेवा बाह्यंत्रणद्वारे घेण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

अ. क्र.	नियुक्ती करण्यात येणा-या कार्यालयाचे नाव	पदनाम	आवश्यक पदसंख्या
१	२	३	४
१	अवर सचिव, (कक्ष ११ ओ)	कार्यालयीन सहाय्यक	१
	कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय मुंबई	संगणक चालक	३
२	एन.आय.सी. मुंबई	तंत्र सहाय्यक	१
३	पी.एम.किसान राज्यस्तरीय अंमलबजावणी कक्ष कृषि आयुक्तालय पुणे	सॉफ्टवेअर सपोर्ट इंजिनिअर	१
		तंत्र सहाय्यक	६
		कार्यालयीन सहाय्यक	१
		संगणक चालक	८
		शिपाई	१
४	जिल्हा नोडल अधिकारी, पी.एम.किसान तथा जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी कार्यालय सर्व (मुंबई व मुंबई शहर वगळून)	संगणक चालक	३४
५	तालुका नोडल अधिकारी पी.एम.किसानतथा तालुका कृषि अधिकारी कार्यालय सर्व (मुंबई व मुंबई शहर मधील तालुके वगळून)	संगणक चालक	३५५
एकूण			४११

२. सदर बाह्य यंत्रणेमार्फत घ्यावयाच्या पदांस खालील अटींच्या अधीन राहून मान्यता देण्यात येत आहे:-

१. योजनांच्या अंमलबजावणीसाठी बाह्य यंत्रणेमार्फत भरावयाच्या प्रस्तावित एकूण ४९९ मनुष्यबळासाठी आवश्यक खर्च प्रधानमंत्री किसान सन्मान निधी योजनेतर्गत केंद्र शासनाकडून प्रशासकीय खर्चासाठी प्राप्त होणा-या निधीमधून प्राथम्याने खर्च करण्यात येईल. तसेच, सदर योजनेतर्गत निधी कमी पडल्यास नमो शेतकरी महासन्मान निधी योजनेतर्गत प्रशासकीय खर्चासह बाह्यस्थ संस्थेद्वारे घ्यावयाच्या मनुष्यबळासाठी उपलब्ध होणा-या वार्षिक तरतुदीच्या १ टक्के इतक्या निधीतून भागविण्यात यावा.
२. प्रधानमंत्री किसान सन्मान निधी (PM-KISAN) योजनेअंतर्गत चालू वर्षी अंदाजे रु.७.५० कोटी निधी प्रशासकीय खर्चासाठी उपलब्ध होण्याची शक्यता आहे. तसेच, नमो शेतकरी महासन्मान निधी योजने अंतर्गत चालू निधी मूळ तरतूद रु.६०६० कोटी असून प्रशासकीय खर्चासाठी १ टक्केप्रमाणे रु.६०.६० कोटी निधी उपलब्ध होईल. सदर प्रशासकीय खर्चासाठी उपलब्ध तरतूदीतून उपरोक्त मनुष्यबळावरील चालू वर्षाचा खर्च भागविण्यात यावा.
३. या प्रस्तावाने मान्यता देण्यात येणा-या मनुष्यबळामार्फत कृषि विभागाच्या इतर योजनांचे काम देखील करून घेण्यात यावे, जेणेकरून ते पूर्ण वेळ कार्यरत राहतील.
४. बाह्ययंत्रणेमार्फत घ्यावयाच्या संगणक चालकांचे मानधन NIC येथे कार्यरत संगणक चालकांना दिलेल्या मानधनापेक्षा जास्त असणार नाही.
५. बाह्य यंत्रणेमार्फत सेवा घेताना वित्त विभागाच्या संदर्भ क्र.(१) येथील शासन निर्णयातील मार्गदर्शक सूचनांचे पालन करण्याची दक्षता आयुक्त (कृषि) यांनी घ्यावी. सदर मनुष्यबळाच्या सेवा बाह्य यंत्रणेमार्फत संबंधीत विभागीय कृषी सहसंचालक यांच्या स्तरावरुन घेण्यात याव्यात. तसेच, राज्य स्तरावर नियुक्त करावयाच्या मनुष्यबळाबाबत कार्यवाही कृषि सहसंचालक, ठाणे व कृषी आयुक्तालय स्तरासाठी आवश्यक मनुष्यबळाबाबत कार्यवाही कृषि सहसंचालक, पुणे यांच्या स्तरावरुन करण्यात यावी.
६. सदर पदे ही केवळ योजनांच्या कालावधीकरीता निर्माण करण्यात येत असून, योजना कालावधी नंतर सदर सर्व पदे आपोआप निरसित होतील.
७. प्रस्तुत शासन निर्णय, नियोजन विभागाने त्यांचे अनौपचारिक संदर्भ अनौसं. क्रमांक ४९९/का.१४३१, दि.११.१२.२०२३ व वित्त विभागाने त्यांचे अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक अनुक्रमे अनौसं. क्रमांक १०१/व्यय-१, दि.०६.०३.२०२४ व अनौसं. क्रमांक ६१२/आपुक-२४, दि.०३.१०.२०२४ अन्वये दिलेली सहमती तसेच मा. मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली अ.मु.स. (सेवा) व प्रधान सचिव (व्यय) यांच्या उपसमितीच्या दि.१०.१०.२०२४ रोजीच्या बैठकीत दिलेली मान्यता, तसेच, सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या मान्यतेने निर्गमित करण्यात येत आहे.
८. प्रस्तुत शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेताक २०२४१२१३१३२३१०३१०१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षाकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(प्रतिभा पाटील)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव

२. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
३. मा. उपमुख्यमंत्री व मंत्री (वित्त) यांचे प्रधान सचिव
४. मा.मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव/ विशेष कार्य अधिकारी
५. मा.मुख्य सचिव यांचे सह सचिव,मंत्रालय,मुंबई ३२
६. अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
७. सचिव (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई ३२
८. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
९. वित्त विभाग (आपुक/व्यय-१)
- १०.आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- ११.सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी
- १२.महालेखापाल, महाराष्ट्र-१/२, (लेखापरीक्षा), मुंबई/ नागपूर
- १३.महालेखापाल, महाराष्ट्र-१/२, (लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई/ नागपूर
- १४.संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई
- १५.अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई
- १६.जिल्हा कोषागार अधिकारी, पुणे
- १७.सहाय्यक संचालक (लेखा-१), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १८.सर्व तालुका कृषि अधिकारी
- १९.निवडनस्ती, कार्यासन ११-आ.